

Lakospáltóztatás a kiadónak a tulajdonosok részéről jelentendő.

XXXVII. évfolyam. 28. szám.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
1903. é. II. Budapest, 1902. július 12.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Magyar Tanítók Otthonának tulajdona s organuma és a hazai Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Tanító-testületnek

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő:

EMBER JÁNOS,

kihez a lap szellemi részét illető küldemények küldendők

Budapest, VIII., Teleky-tér 23.

A szerkesztővel személyesen lehet értekezni: hétköznapokon reggel 6—7 óra között a lakásán és kedden és csütörtökön este 7—8-ig a M. T. Otthonában.

Kiadó: A MAGYAR TANITÓK OTTHONA.

Szöllősi Jenő titkár,

kinek hatáskörébe a lap anyagi ügyei (hirdetések, előfizetések, reklamációk) tartoznak.

Budapest, VIII., József-körut 8. sz.

BUDAPEST, 1902,

ELEK LIPOT KÖNYVNYOMDÁJA

VII., Kertész-utca 37.

Magyar királyi államvasutak.

Budapest k. p. u.—Hatvan.

Állomások	Szv.	Gyv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.
	316 I-III.	402 I-II.	302 I-II.	1508 I-III.	318 I-III.	408 I-III.	306 I-III.	310 I-III.	320 I-III.	404 I-II.	312 I-III.	322 I-III.	304 I-II.	308 I-III.	314 I-III.	1516 I-III.
Budapest k. p. u. ind.	25	7 15	7 30	7 35	7 50	8 00	8 05	8 10	8 15	8 20	8 25	8 30	8 35	8 40	8 45	8 50
Gödöllő.....érk.	31	8 10	8 15	8 20	8 25	8 30	8 35	8 40	8 45	8 50	8 55	9 00	9 05	9 10	9 15	9 20
Gödöllő.....ind.	32	7 55	8 10	8 15	8 20	8 25	8 30	8 35	8 40	8 45	8 50	8 55	9 00	9 05	9 10	9 15
Aszód.....érk.	54	8 11	8 25	8 30	8 35	8 40	8 45	8 50	8 55	9 00	9 05	9 10	9 15	9 20	9 25	9 30
Hatvan.....érk.	17	8 27	8 41	8 30	8 35	8 40	8 45	8 50	8 55	9 00	9 05	9 10	9 15	9 20	9 25	9 30

Hatvan—Budapest k. p. u.

Állomások	Vv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Gyv.
	327 I-III.	405 I-III.	1505 I-III.	309 I-III.	1509 I-III.	311 I-III.	307 I-III.	317 I-III.	301 I-II.	401 I-II.	313 I-III.	319 I-III.	305 I-III.	321 I-III.	407 I-III.	1507 I-III.
Hatvan.....ind.	2	27 4	33 15	35 15	37 15	39 15	41 15	43 15	45 15	11 22	12 05	1 10	1 15	1 20	1 25	1 30
Aszód.....érk.	3	28 5	34 15	36 15	38 15	40 15	42 15	44 15	46 15	12 23	1 37	1 42	1 47	1 52	1 57	2 02
Gödöllő.....érk.	3	28 5	34 15	36 15	38 15	40 15	42 15	44 15	46 15	12 23	1 37	1 42	1 47	1 52	1 57	2 02
Gödöllő.....ind.	3	28 5	34 15	36 15	38 15	40 15	42 15	44 15	46 15	12 23	1 37	1 42	1 47	1 52	1 57	2 02
Budapest k. p. u. érk.	5	20 6	26 35	28 35	30 35	32 35	34 35	36 35	38 35	12 35	1 30	1 35	1 40	1 45	1 50	1 55

Budapest ny. p. u.—Párfány-Nána és vissza.

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	△	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
	150 I-III.	122 I-III.	152 I-III.	1404 I-II.	134 I-III.	154 I-III.	116 I-III.	136 I-III.	156 I-III.	123 I-III.	158 I-III.	123 I-III.	158 I-III.	123 I-III.	158 I-III.
Budapest ny. p. u. ind.	5 50	6 00	6 55	7 20	8 45	9 05	9 25	11 35	12 15	12 25	1 15	1 25	1 35	1 45	1 55
Palota-Ujpest.....érk.	6 06	6 12	7 11	7 58	9 00	9 23	9 39	11 52	12 31	12 41	1 33	1 43	1 53	2 03	2 13
Vác.....érk.	6 52	7 02	8 01	8 58	9 48	10 18	12 40	1 24	1 44	1 54	2 04	2 14	2 24	2 34	2 44
Nagy-Maros.....érk.	7 25	7 35	8 34	9 31	10 25	10 50	1 19	1 57	2 17	2 27	2 37	2 47	2 57	3 07	3 17
Párfány-Nána.....érk.	8 07	8 17	9 16	10 13	11 07	11 30	1 00	1 38	1 58	2 08	2 18	2 28	2 38	2 48	2 58

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	T.v.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
	145 I-III.	147 I-III.	1407 I-III.	149 I-III.	217 I-III.	151 I-III.	117 I-III.	131 I-III.	123 I-III.	1403 I-II.	158 I-III.	119 I-III.	155 I-III.	108 I-III.	157 I-III.	150 I-III.	127 I-III.
Párfány-Nána.....ind.	4 19	4 28	5 29	6 30	8 27	9 31	10 34	11 37	12 40	1 30	1 40	1 50	2 00	2 10	2 20	2 30	2 40
Nagy-Maros.....érk.	5 04	5 14	6 16	7 20	8 53	10 00	11 03	12 06	1 09	1 19	1 29	1 39	1 49	1 59	2 09	2 19	2 29
Vác.....érk.	5 35	5 45	6 48	7 54	9 31	10 38	11 41	12 44	1 47	1 57	2 07	2 17	2 27	2 37	2 47	2 57	3 07
Palota-Ujpest.....érk.	4 22	4 32	5 35	6 41	8 18	9 25	10 28	11 31	12 34	1 24	1 34	1 44	1 54	2 04	2 14	2 24	2 34
Budapest ny. p. u. érk.	4 30	4 40	5 43	6 49	8 26	9 33	10 36	11 39	12 42	1 32	1 42	1 52	2 02	2 12	2 22	2 32	2 42

Jegyzet: * Ezen vonatonál a szomszédos forgalmú menetjegyek használata ki van zárva.
 △ Május hó 15-től vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
 ⊙ Május hó 15-től bez. szeptember 15-ig vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
 § Vác és Nagy-Maros között csak június hó 1-től közlekedik.
 † Június hó 1-től közlekedik.

Budapest k. p. u.—Szolnok és vissza.

Állomások	Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.
	604 I-III.	*606 I-III.	506 I-III.	*1708 I-III.	*514 I-III.	504 I-II.	602 I-II.	510 I-III.	508 I-III.	600 I-III.	502 I-III.	608 I-III.	512 I-III.	*513 I-III.
Budapest k. p. u. indul	6 50	8 10	8 30	9 15	12 10	2 00	2 15	2 20	2 45	3 15	3 30	3 45	4 15	4 30
Nagy-Káta.....érk.	7 56	9 53	10 16	10 55	12 27	3 05	3 20	3 25	4 00	4 30	4 45	5 15	5 30	5 45
Ujzásás.....érkezik	8 28	10 33	10 58	11 34	12 35	3 35	3 50	3 55	4 30	5 00	5 15	5 45	6 00	6 15
Ujzásás.....indul	8 28	10 34	10 59	11 35	12 36	3 36	3 51	3 56	4 31	5 01	5 16	5 46	6 01	6 16
Szolnok.....érkezik	8 46	10 56	11 21	11 55	12 37	3 52	4 15	4 20	5 05	5 35	5 50	6 20	6 35	6 50

* A 606., 1708., 1706., 607., 505. és 1705. sz. vonatknál a szomszédos forgalmú menetjegyek használata ki van zárva.

Budapest k. p. u.—Bicske.

Állomások	Szv.	Szv.	Gyv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Vv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
	28 I-III.	10 I-III.	1302 I-II.	1092 I-III.	108 I-II.	2 I-II.	24 I-III.	18 I-III.	4 I-II.	20 I-II.	1004 I-III.	1023 I-III.	16 I-III.	22 I-III.	30 I-III.	1006 I-III.	1004 I-III.	1304 I-III.
Budapest k. p. u. ind.	6 20	6 50	7 30	8 00	8 15	8 50	9 00	12 25	2 15	2 53	3 00	3 20	4 30	7 20	7 58	8 09	8 20	8 30
Budapest-Kelenföld.....érk.	6 49	7 07	7 46	8 15	8 35	9 06	9 15	12 45	2 31	3 43	3 50	4 10	5 20	8 10	8 48	8 59	9 10	9 20
Bicske.....érk.	8 19	8 26	9 05	9 15	9 45	10 00	10 15	12 45	3 10	4 22	4 30	4 50	6 00	8 50	9 28	9 39	9 50	10 00

Bicske—Budapest k. p. u.

Állomások	Tv.	Szv.	Szv.	Vv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.
	47 I-III.	11 I-III.	1303 I-III.	1021 I-III.	1005 I-III.	1003 I-II.	13 I-III.	27 I-III.	1901 I-II.	1 I-III.	1 I-II.	1 I-III.	1 I-III.	1 I-III.	1007 I-III.	23 I-III.	1001 I-III.
Bicske.....ind.	4 50	5 05	5 40	6 15	6 45	7 42	8 00	12 53	3 05	4 55	5 10	6 19	7 28	8 37	9 46	10 55	11 04
Budapest-Kelenföld.....érk.	4 16	4 26	5 11	5 46	6 16	7 13	7 30	12 44	2 15	4 05	4 20	5 29	6 38	7 47	8 56	10 05	11 14
Budapest k. p. u. érk.	5 16	5 26	6 11	6 46	7 16	8 13	8 30	13 03	3 10	5 00	5 15	6 24	7 33	8 42	9 51	11 00	12 09

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
	160 I-III.	130 I-III.	170 I-III.	162 I-III.	130 I-III.	138 I-III.	164 I-III.	1408 I-II.	124 I-III.	166 I-III.	132 I-III.	140 I-III.	168 I-III.	118 I-III.	172 I-III.	1405 I-III.	171 I-III.
Budapest ny. p. u. ind.	2 35	3 20	4 15	4 25	5 30	6 00	6 15	6 30	7 40	8 00	9 25	10 10	10 25	10 40	10 55	11 10	11 25
N.-Maros Visegrád.....érk.	3 33	4 18	5 16	6 33	7 00	7 15	7 30	7 45	8 55	9 15	10 40	11 25	11 40	11 55	12 10	12 25	12 40
Nagy-Maros.....érk.	4 10	5 45	6 30	7 00	7 15	7 30	7 45	8 00	9 10	9 30	10 55	11 40	12 00	12 15	12 30	12 45	13 00
Párfány-Nána.....érk.	5 00	6 35	7 20	7 50	8 15	8 30	8 45	9 00	10 10	10 30	11 55	12 40	13 00	13 15	13 30	13 45	14 00

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
	108 I-III.	157 I-III.	150 I-III.	127 I-III.	169 I-III.	161 I-III.	135 I-III.	115 I-III.	165 I-III.	137 I-III.	145 I-III.	167 I-III.	129 I-III.	139 I-III.	121 I-III.	171 I-III.	
Párfány-Nána.....ind.	2 37	3 22	4 17	4 27	5 32	6 02	6 17	6 32	7 42	8 02	9 27	10 12	10 27	10 42	10 57	11 12	11 27
Nagy-Maros.....érk.	3 18	4 03	4 58	5 08	6 13	6 43	6 58	7 13	8 23	8 43	10 08	10 53	11 08	11 23	11 38	11 53	12 08
Vác.....érk.	4 15	5 00	5 55	6 05	7 10	7 40	7 55	8 10	9 20	9 40	11 05	11 50	12 05	12 20	12 35	12 50	13 05
Palota-Ujpest.....érk.	3 50	4 35	5 30	5 40	6 45	7 15	7 30	7 45	8 55	9 15	10 40	11 25	11 40	11 55	12 10	12 25	12 40
Budapest ny. p. u. érk.	4 50	5 35	6 30	6 40	7 45	8 15	8 30	8 45	9 55	10 15	11 40	12 25	12 40	12 55	13 10	13 25	13 40

Jegyzet: * Ezen vonatonál a szomszédos forgalmú menetjegyek használata ki van zárva.
 △ Május hó 15-től vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
 ⊙ Május hó 15-től bez. szeptember 15-ig vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
 § Vác és Nagy-Maros között csak június hó 1-től közlekedik.
 † Június hó 1-től közlekedik.

Budapest k. p. u.—Szolnok és vissza.

Állomások	T.v.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.
	645 I-III.	1707 I-III.	*607 I-III.	507 I-III.	501 I-II.									

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK,
A TANITÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK és a BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik e lap minden szombaton.

A Magyar Tanitók Otthona hivatalos ügyeiben minden irat
SZABÓ B. LÁSZLÓ
főtítkárhoz, VIII. k., József-körút
8. szám alá küldendők.

Felelős szerkesztő:
EMBER JÁNOS
VIII., Teleky-tér 23. szám.

A Népnevelők Lapja anyagi ügyei
(előfizetés, hirdetés, reklamáció)
SZÖLLŐSI JENŐ
titkár (VIII., József-körút 8. sz.)
hatáskörébe tartoznak.

A Magyar Tanitók Otthona tagjai tagilletményül kapják e lapot. — Budapesti tagok évi 20 kor., vidéki tagok évi 8 koronát fizetnek.
Előfizetési díj: egész évre 8 korona, félévre 4 korona, negyedévre 2 korona. — Hirdetések árszabály szerint számítatnak.

Képesítő.

A képezdei tanárok (igenis képezde és nem képző, mert a képezde mégis csak jobb szó, mint a tanár) e heti gyűlésének legérdemlegesebb tárgya a képesítő kérdése volt.

A tanárok örökösen „szervez“-nek; alig adják ki az egyik „szervezetet“, már is újat proponálnak a helyébe. — Látják, hogy nem jól megy a dolog; a tanitóság szellemi és erkölcsi értékét ugyancsak nem fokozza a fokozott képzés. Keresik a baj okát s azt a szervezetben vélik megtalálni. Az emberi gyarlóság szokott megnyilatkozása ez. Nem bennünk van a hiba, hanem az intézmény ilyen vagy amolyan formájában, mintha bizony azokat a formákat nem mi csinálnók s nem a formák kitöltésén fordulna meg minden!

A képezdei tanítás éppen olyan rossz, mint minden más tanítás. Az a bizonyos „szinvonál“ nem is fog emelkedni mindaddig, míg a képezdei tanárok tanításuk gyökeres reformálására nem adják a fejüket. Ez az egyetlen reform; minden egyéb toldás-foldás, „szervezés, szabály“-ozás gyerekjáték, a melyből az ügynek semmi haszna.

Az a szerencsétlen tanítójelölt egy makulával sem lesz különb tanító annak okáért, mert tanítóik nagyzólok kedvükben „alapvizsgát“ meg „szakvizsgát“ akarnak velük tétetni. Ennek a tervezett „reform“-nak csak az lenne a következménye, hogy a leendő tanitók még jobban megsanyargattatnának, mint a hogyan most megsanyargattatnak s még jobban megcsömörlenének a betűtől, mint a hogy most megcsömörlenek. Hála *Sebestyén* Gyulának, hogy szavát e terv ellen fel-

emelte s egy olyan „reform“-ot a megvalósulás útjára nem engedett, a melyet egy év múlva — reformálni kellene.

Pedig a tanár urak kiindulási pontja figyelmet érdemel. A képesítő mai formája helytelen; mert a 22 tantárgyával nem alkalmas arra, hogy a jelölt arravalóságát, vagy alkalmatlan voltát dokumentálja. Ez igaz. Annyi tantárgyból a jelöltet alaposan megvizsgálni nem lehet. Az egyes calculusokat igen sok esetben a jó szerencse határozza meg, a mi ellenkezik a vizsgálat komolyságával.

Ámde ebből nem az következik, hogy még egy újabb vizsgálatot csináljunk, tehát rosszabbá tegyük a rosszat, hanem az, hogy ezt az egy vizsgálatot javítsuk; tegyük *ezt* szakvizsgálattá. A IV. osztály vizsgáját, ha éppen beleszeretkeztünk bizonyos szavakba, nevezzük ki „alapvizsgá“-nak, a képesítőt pedig „szakvizsgá“-nak és szorítsuk a legfőbb dolgokra: 1. Hittan. 2. Magyar nyelv. 3. Paedagogia. 4. Mennyiségtan. 5. Zene. 6. Munka.

Ennyiből el lehet a tanítónövendéknek a vizsgára készülni s a vizsgálók is alaposabban kikérdezhetik a nélkül, hogy meggyötörnék őt s a betűiszonyt beléje oltanak.

Félaru menetjegy.

A parlamentben a tanügyi költségek tárgyalásakor szó esett a tanítók félaru vasuti menetjegyéről is. Kevés mondanivalójuk volt róla az uraknak.

Szerény véleményünk szerint, majd ha aktuálissá válik a kedvezmény újabb sürgetése, következésképpen kellene indokolni kérésünket.

A tisztviselőknek adott félaru menetjegy magánérdeket elégít ki. Ez is helyes: elégítse ki az állam polgárainak jogos magánérdekeit is.

A tanítónak adott félaru vasuti menetjegy kulturális dolog, tehát közérdek. Legalább is elsősorban az.

A hol a magánérdek a közérdek fölé helyezkedik, ott nincs jogállam, mert jogállamban a közérdek az első.

Ha az ország minden tanítója megkapja a félaru menetjegyet, az állam egy lépést tesz előre a jogállam felé, mert közérdeket elégít ki; ha megtagadja, lehanyatlik az osztály-állam színvonalára, hol egyéni és magánérdekek dominálnak.

Az osztályállamban sokféle érdekkör van, az állam nem mérhet egyenlő mértékkel. Itt különbség van az államnak közvetlenül tett szolgálatok és közszégi, törvényhatósági vagy felekezeti szolgálatok közt. Közigazgatási és közoktatási szolgálatok közt. Az állam által nyújtott kedvezményeknek is különböző fokozatai vannak. Így; a miniszter esetleg különvonaton utazik, az államtitkár, min. tanácsos és még sokan ingyen, a tisztviselők félaron, katonák vagy ingyen, vagy félaron. Az állami tanár és tanító félaron. És így tovább. Ez még nem

volna baj, mert mindezek az államot szolgálják, az állampénztárból kapják fizetésüket.

De van aztán logikátlanság is az ilyen társasági államban: A törvényhatósági tisztviselő féláru menetjeggyel utazik, de már a törvényhatósági, községi tanár és tanító egész jegyet fizet, ha utazni akar. Vagyis az ilyen állam szempontjából az igazságszolgáltatás, a bírói végzések lemásolása, a közigazgatás sokféle ágainak állami, törvényhatósági és községi kezelése fontosabb érdek, mint a tanítás. Az állami iskolák tanítóinak, tanárainak munkája fontosabb államérv, mint a községi és felekezeti iskolák tanítóinak és tanárainak munkája. Az adóintézi blanketták kitöltése fontosabb és nemesebb munka, mint a nevelés és tanítás.

Máskép van ez a jogállamban, hol az állam az első, a közérdek a legfőbb érdek. A közérdeket vagy helyesebben nemzeti érdeket szolgálja mindenki, bíró, alispán, tanfelügyelő, tanár, tanító és mindenki, mert jogállamnak csak egy célja van: hogy a nemzet kultur-alany legyen. Hogy e cél elérésében valaki mint államhivatalnok vagy törvényhatósági hivatalnok, állami iskolai tanár, tanító vagy pedig törvényhatósági vagy felekezeti iskolai tanár vagy tanító működik közre, az teljesen mindegy, mert a jogállam szempontjából a törvényhatóságban is, a községben is a nemzet van szervezve, csak a forma más, a melyben a nemzetnek szolgál.

Már most miért közérdek, hogy minden tanító féláru menetjeggyel utazzék?

Már Plátónak volt ideálja: vajha a bölcsök kormányoznák az országokat. A tanítás is a kormányzashoz tartozik, tehát ép oly fontos az is, hogy a kik tanítanak, szintén bölcsök legyenek. De mi a bölcsesség? „A bölcsesség tapasztalás és elmélkedés eredménye“, mondja a régi jó Thomasius. Mindkettő szükséges a kormányzónak, a bírónak, de szükséges a tanítónak is.

A tanítónak tapasztalásból kell ismerni az ország minden népét, szokását, erkölcsét. Látnia kell az ország minden vidékét, ismernie kell a haza szépségeit, történelmi nevezetességeit, emlékeit. Csak az szeretheti igazán hazáját, a ki minden zugát ismeri, a ki mindenütt otthon van az édes anyaföldön. Csak az a tanító tudja felébreszteni a népben a hazaszeretetnek immár szunnyadó lángját, a kiben az magában is erős lánggal lobog. Csak az a tanító taníthatja a hazai történelmet és földrajzot közvetlenül, a ki maga is közvetlen szemléletből és tapasztalásból ismeri az idevágó dolgokat.

Midőn a tanító a gyermekben, ifjuban — s faluhelyen a felnőttekben is — a hazaszeretetet, a törvények iránti tiszteletet ápolja; midőn az általános műveltség terjesztésén fáradozik: annyira közérdekű, kulturális funkciót tölt be, a mely nem a kormányzás alá, hanem méltán melléje helyezhető.

A mai nemzetállam feladata az, hogy a nemzetben rejlő erkölcs-szellemi erőkapitalis a legteljesebb mértékben érvényesüljön. Ez érvényesülést leginkább a tanítás és nevelés munkásai hozzák létre s e munkában az állami tanítóéval nincs kisebb része a községi és felekezeti tanítónak sem.

Ne feledjék az intéző körök azt sem, hogy a folytonos mellőzés, a megérdemelt előnyöktől való eltaszítás csak elkeseredést szül. Ennek következményeit már fölösleges fejtegetni.

Ha pedig az a sok tanító utnak indul, a ki most a drága utazási költség miatt otthon marad, mennyi pénz fog befolyjni az állam kasszájába!

A civilizáció ideálja az volna, hogy a vasutak ingyen vagy nagyon olcsón hordanák szét az iskolai kirándulókat az ország minden vidékére. Erről azonban csak egy magasabb civilizáció korában lehet beszélnünk.

Eddig leginkább azok kaptak féláru menetjegyet, a kik csak nagyon keveset utazhattak vagy a kik nem voltak rászorulva, kapjanak már valahára azok is, a kik rá is vannak szorulva, meg a vakációban utazhatnak is.

—J.—

A nyelvtanítás anyaga és külső tanmenete az elemi iskolában.

Szerintünk ez ennyi volna. És az egyes osztályok között így lenne elosztva:

I. osztály. Az irvaolvasás keretében másolás. De főleg a szavak analizisével diktálás után való iratás. A szavak közt levő hézagok.⁵

II. osztály. A rövid és hosszú magánhangzók és ezeknek megfelelő szavak iratása a tanító felügyelete mellett. A szavak tagolása. Ezeknek a megszakítása minden furfangos szabály alkalmazása nélkül. Összetett betűk a szavakban. Ezeknek csonkítása és megszakítása. Temérdek példa a fonetikai helyesírásra diktálás után magyarázattal. Az egyes, gyakrabban előforduló szavak rövidítése. A *jelentéstanból*: főnév, melléknév, számnév, ige. Az *ly* és *j* betűk különbözőzetei. Ezeknek megfelelő szavak iratása.

III. osztály. A II. osztály tananyagának ismétlése. Rokon hangzású szavak. — *Az alaktanból*: a) Ragozás. Fokragok. Val, vel, vá, vé, ra, re, kor ragok metaforálása. Az igeidők közül a jelen, mult és jövő idők. A mult idő „t” ragja. A parancsoló mód, „j” ragjának metaforálása a t, szt, s, sz és z betűn végződő igék mellett. b) *A képzés.* A ság, ség képzők a t, dt, s és sz betűn végződő szókkal kapcsolatban. A tulajdonnevek „j” képzője és az ebből előálló helyesírási elv, ennek a kivételeivel. c) *Összetételek.* Mind ez diktálva és magyarázva. A jelentéstanból az összes beszédrészek.

IV. osztály. Az előbbieket ismétlése, mert hát repetitio est mater studiorum. Átmenet az egyszerű mondatokra. Folytonos kiemelése a mondattagok összekapcsolására szolgáló viszonzyszóknak. Megmagyarázása annak, hogy mi a különbség a szótani és mondattani elemzés közt. A pont, felkiáltó és kérdőjel öntudatos használata. Átmenet az összetett mondatokra, ezeknek genezise. Származtatva és nem egyszerűen odavetve. Az interpunkcionális részből a vessző, az idézőjel

és a kettőspont. Egyes kjs leírások, elbeszélések és levelek szerkesztése diktálás után magyarázattal.

V. osztály. Az előbbieik nyomán a helyesírás gyakorlása először diktálás után magyarázattal, utóbb a gyermekek kizárólagos erejére bízva. Levelek. Nagyobb leírások, elbeszélések kivonatozások.

VI. osztály. Előbbiek ismétlése félévig. A második szemeszteren: szerződések, bizonyítványok, kérvények, végrendeletek stb.

A mint látszik, ez a külső tanmenetbeli tervezet sokban eltér az eddigelé kultivált nyelvtanítási irányelvektől. Mindjárt az első tekintetre is látszik, hogy mi az elemzést nem összekavarva, tehát értelmetlenül, hanem elkülönítve, tehát értelmesen javasoljuk. Nevezetesen külön kívánjuk a beszédrészi és külön a mondattani analízist. És azt hisszük, hogy helyesen is járunk el elannyira, hogy csakis ez az ut az egyedüli helyes. Qui bene distinguat, bene docet. Ez metodikai elv. Még pedig kardinális módszertani elv. A mostani elemzési rendszer pedig ezt az elvet veri durva ökleivel orra. Ennélfogva nem is logikus. De nem is tud az elemi iskolában elemezni becsületesen egy gyerek sem, mert a jelzett irány egész a patológia határáig bolondítja el őket. Fejök olyan ettől az összekuszált rendtől, mint a kergés juhfej. Az agynak a lábakra megvan a mozgató ereje, de tájékoztató képessége semmivé van téve. A jelen nagyobb tervezet erre a tájékoztatásra kíván fáklýául szolgálni. Tehát a nyelvtanítást akarja visszatéríteni eredeti, természetes medrébe.

Az anyagból sokat kihagytunk. Kihagytuk a *Hangtannál* a magán és mássalhangzók értékeltel distinkcióját. A magánhangzóknak magasság és mélység szerinti szintén gyümölestelen elkülönítését. A *Szó-tannál* egy-kettő kivételével kihagytuk a ragok speciális elnevezéseit és a képzők osztályozását, mint itten hasznavehetetlen terheket. Az ige-ragozásnál kihagytuk a félmult és régmult időt, mint a hogyan senkise beszél. A *Mondattanból* kidobtuk mindazokat az interpunkcionális részeket, a melyek nélkül az egyszerű ember el lehet. Így kimaradt a *pontosvessző*, melyet korrektil úgy sem tud senki sem használni, a *zárójel*, mely nélkül nyelvtani tudománya bárkinek is, tehát nemcsak a munkásnak, hanem még a vallás és közoktatási miniszternek is teljes és egészséges lehet; a *hiányjelt*, melyet ma már nem használ úgy se senki prózában, csakis a poéma tűr meg, de ez is csak kinjában. Kihagytuk a *gondolatjelt* is, mert ha írunk, gondolatunkat betűkbe, nem pedig nyújtózkodó vonalba öntjük. Ezek kimaradtak, mert nincs rájuk szükség. Végre kidobott a *szórend* is, mert a kit csak a fakószabály igazithat helyes szófűzéshez, nem pedig az öntudatlan nyelv-érzék, az soha sem fog jól és helyesen beszélni. Bent maradt tehát csak a hasznos és a szükséges.

Szabó Kálmán.

Az iskolás gyermek erkölcsi védelme.

Egyik fővárosi iskolaszék memorandumot nyújtott be a székesfőváros tanácsához, melyben alapos megokolással több oly dolog megvalósítását kéri, a melyre az iskolás gyermekek erkölcei megvédése

szempontjából már régóta égető szükségünk van. Adjuk szószerint (nevek kihagyásával) a következőkben:

Tekintetes Tanács! A hatáskörünkbe tartozó egyik iskola tanítótestülete a tisztelettel .|. .|. alatt idecsatolt két rendbeli kéréssel fordult iskolaszékünkhöz. Az iskolaszék f. hó 4-én tartott rendes ülésében tárgyalta e kérelmeket, s arra a végeredményre jutott, hogy e nagy horderejű és messze kiható fontos ügyben hozott határozatainak érvényre juttatását és megtestesítését a tekintetes Tanácstól sürögösen kéri.

A jelzett iskola tanítótestületének mellékelt beadványa egy 11 iskolásgyermekből álló szervezett tolvajbandáról rantja le a leplet, melynek üzelmei közül, rövid időn belül, 40 = negyven esetet sorol fel a maga eljlesztő és szomorú valóságában. Ijesztőnek mondható bátran, mert egy 1300 tanulóval bíró intézet összes növendékeinek erkölcsi épsége van veszélyeztetve. Itt nem gyermekek csinytevéséről van szó, hanem rendszeres és előre megfontolt bűnök sorozataról.

Iskolaszékünk meg van arról győződve, hogy nemcsak a mi kerületünkben, de az egész székesfőváros területén ilyenek az állapotok. Ha talán kisebb mértékben, de a főváros többi iskoláiban is előfordulnak az említett iskoláéhoz hasonló esetek, csak hogy eddigelő napfényre nem kerültek, mert legtöbb esetben maga a szülő az, ki gyermeke hibáit nem hogy gyógytáná, de takargatja, szépitgeti; a szülők egyeteme pedig a társadalom, álhumanizmusával még az ilyen veszélyes gyermeket is képes védelmébe venni a józan és javító paedagogiával szemben. A lopások és zsebmetszések e sokasága természetesen hosszú időn át titokban marad az iskola tanítói előtt, de nem marad az titok az ezerszemű gyermekereg előtt, és — sajnos az elfogult szülői szem előtt sem. Hogy az ilyen züllésnek indult, vagy már romlott gyermek a többi gyermek erkölcsét meg ne mételeyezze, szükséges azokat emezektől elkülöníteni, s a romlottaknak jó utra való terelését megkísérteni, keresztül hajtani.

Az ilyen gyermeket javító intézetbe kell elhelyezni!

Igen ám, csak hogy a fennálló két országos javító-intézet befogadó képessége oly csekély, hogy nem egy tömeget, de 1—2 páciens is aligha lehet azokba bejuttatni. Nagy sajnálattal kell beismernünk, hogy a szfőváros területén oly nagy a romlott gyermekek száma, hogy azok nem egy, de 2—3 javító intézetet is betöltenének, miért is a székesfővárosnak egyik elengedhetlen kötelessége, hogy a züllésnek indult s már javításra szoruló gyermekei számára sürögösen egy javító-intézet felállításáról gondoskodják.

Közvetlen tapasztalásból merített adatok készítenek iskolaszékünket arra, hogy az iskolaköteles korban levő gyermekeknek korcsmába, kávéházakba s más effele helyekre járásának szabályrendelettel való megakadályozását kérje a tek. Tanácstól. Uton-utfélen találkozunk iskolaköteles korban levő gyermekekkel, kik minden elképzelhető apró tárgyak elárúsításával zaklatják a járókelőket. Sőt alig 8—10 éves mindkét nembeli gyermekek a késő éjjeli órákban is korcsmáról-korcs-

mára járnak, legtöbbnyire kétes úton szerzett tárgyaikat eladni. Szabályrendelettel kell az ilyen utcái és kocsmái árusítást megfékezni.

Iskolaszékünk behatóan tárgyalta a kérdésben lévő esetből kifolyólag az itt felvetett eszméket, s a meglévő bajok orvoslását abban véli feltalálni, hogy minden nagyobb iskola mellett az ugynevezett napközi otthonok sürgős felállításával a szülői felügyeletet nélkülöző gyermekeket a társadalom számára megmenteni sietnénk. E jótékony intézkedéssel el lenne érve az is, hogy az így elfoglalt és jóra szoktatott gyermekcsereg kevesebb anyagot engedne a javító-intézetekbe jutni.

Még egyre bátorodunk a tek. Tanács kezes figyelmét felhívni! Régi közmondás, hogy: „Alkalom szüli a tolvajt!” Ez áll különösen a gyermekekre, kik az enyém és tied fogalmak közötti különbséget még nem igen képesek felfogni, vagy azokat igen könnyen összekeverik. A nagyvárosi gyermek számtalan kísértésnek van kitéve, s a vágy, hogy társaival a gyermek élvezetekben is lépést tarthasson, mivel talán szegény-égénél fogva arra képtelen, meg nem engedhető dolgok, lopás s más effélék elkövetésére ösztökélik. Ezt annál kisebb lelkiifurdalással cselekszi meg, minél könnyebben elérhető alkalom kínálkozik arra. Legelőbb is tanszereivel, könyveivel üzkeredik. S mikor látja, hogy könyveiért még egy nyilvános czég, az antiquárius is jó pénzt ad, megvan a biztató alkalom arra, hogy elidegenített könyveket is értékesítsen. Több adat áll rendelkezésünkre, mely szomorúan világítja meg az antiquáriusoknak üzkeredéseit. Mert nem nevezhető az másnak, mikor az antiquarius a fővárosi iskolák pecsétjével jelzett és az iskola tulajdonát képező könyvet minden fennakadás nélkül megveszi az iskolás gyermektől. Az ily üzelmek megakadályozását célzó intézkedés sok alkalomtól fosztaná meg a tanulót, s csökkentené a lopásra való hajlandóság kifejlődését.

Mindezek elsorolása után illő tisztelettel kérjük a tek. Tanácsot, hogy alábbi határozatainkat, a felhozott indokok kellő figyelembe vételével, érvényre juttatni szíves legyen.

1. Az utcái árusítást, nemkülönben a nyilvános hazalást tiltó szabályrendeletnek szigorúan érvény szerzettessék, mit a rendőrség nagyobb mérvben ellenőrizzen. Ha kihágás esete forog fenn és a tettes valamely nyilvános iskola tanulója, arról az illető intézet igazgatója hivatalosan értesítettessék.

2. Ha eddig eltiltva nem volna, szigoru rendeletben mondassék ki, hogy 12 éven aluli gyermeknek oly nyilvános helyeken, milyenek a kávéházak, kávé-, bor-, sör- és pálinkamérések, szülők, felmenő rokonok, vagy felnőtt testvérek felügyelete nélkül tartózkodni és ily helyeken szeszes italokat fogyasztani tilos. Ezt a rendőrség ellenőrizze és az ellene vető helyiségtulajdonosokat szigorúan büntesse.

3. A székesfőváros a saját, elzüllésnek indult nagyszámú iskolás gyermekei megmentésére, akár a saját erejéből, akár állami segedelemmel, minél előbb egy javító intézetet állítson fel.

4. A szülők elfoglaltsága miatt az utcára utalt gyermekek nagy tömegének, minden nagyobb iskolánál sürgősen napközi otthonok létesíttessenek, hol a gyermekek reggeltől estig szakszerű felügyelet mellett, hasznos foglalkozással töltenék szabad idejüket.

5. Intézkedjek a tek. Tanács, hogy az iskolás gyermekekkel üzőtt adás-vézés súlyos megtorlásban részesüljön, a mi különösen az antiquáriusokra vonatkozik, kik a gyermekek által eladásra vitt könyvek eredetéről meggyőződést szerezni meg sem kísérlik.

Tekintetes Tanács! A székesfőváros jövő generációjának, a mi utódainknak lelki egészségéről van szó. Következményeiben messze kiható és csak áldásos intézkedések azok, miket az elsoroltakban a tek. Tanács által a székesfőváros javára megvalósíttatni ismételve tisztelettel kérünk.

Mi is ohajtjuk, hogy e határozatok mielőbb testet öltsenek.

72 000 korona megtakarítás.

A székesfőváros közoktatási ügyosztályának vezetője — az ujságok hirdása szerint — az őszre egy olyan reformot szándékozik életbe léptetni, a melylyel a főváros javára 72.000 koronát lehet megtakarítani. Ugyanis eddig a polgári iskolákhoz szolgáltatásra beosztott elemi tanítók (a kik azonban képesített polg. isk. tanítók), egyenkint évi 800 korona pótlékot kaptak. Ez a pótlék meg fog szünni, mert az illető tanítók elegendő előnyhöz jutnak már az által is, hogy heti 26 óra helyett csak 20 órán kötelesek tanítani és hogy a polg. isk. tanítóválasztásnál előnyben részesülnek.

Erre a tervre legyen szabad — nem csak az illető tanítók, hanem az ügy érdekében is — néhány megjegyzést tennünk:

1. Tagadhatatlan, hogy a tervezett ujtás mellett is még mindig nyerne a tanítók azzal, ha polg. iskolába osztják be őket; valamint az is bizonyos, hogy a tanácsos ur nem kizárólag a tanítók érdekeit tartozik szem előtt tartani, hanem a főváros finanziaális érdekeit is, a melyek nagyon rá vannak szorulva a védelemre. Azonban van a dolognak más oldala is. A polg. iskolára képesített tanítók rendszerint huzamos (néha 10–15 évi) elemi iskolai szolgálat után érik el azt, hogy beosztják őket a polgári iskolába. Ezek többnyire már családos emberek, a kik azért tanulnak és költenek a tanulásra (néha már családos korokban), hogy *minél előbb* anyagi hasznát is lássák fáradságuknak; mert az elemi tanítói fizetésből családos ember csak úgy élhet meg tisztességesen, ha az *asszony révén* (!) duplán kapja a fizetést. (?) A tanácsos ur tehát bizonyára humánus dolgot cselekednék, ha a huzamosabb ideje szolgáló *családos* embereknél nem alkalmaztatná az ujtást.

2. Véleményünk szerint, — ha már megtakarításnak kell lenni, — humánusabb eljárás volna az, hogy a polgári iskolához beosztott tanító, addig mig az elemi iskolai státusban van, *heti 26 órát tartozzék adni*, de a 800 korona pótlékot megkapja; ily módon minden tanerőn a 6 órai többlettel évi 720 koronát takarítana meg a főváros. (Az 1901. évi szept. 12-én 60519. VII. sz. a. kelt tanácsi határozat szerint 39 elemi iskolai tanító, tanítónő és segédtanítónő volt a múlt évben a pol-

gári iskolákhoz beosztva; ha ezek a pótléket megkapnák, de megválasztásukig heti 26 órát tanítanak, akkor a megtakarítás csak $39 \times 80 = 3120$ koronával lenne kevesebb, mint heti 20 órai tanítás és a működési pótlék megvonása mellett.) Bizonyos, hogy a beosztott tanítók és tanítónők szívesebben tanítanak 6 órával többet, mintsem hogy elveszítsék a pótléket. Mégis szabad választást lehetne nekik hagyni a közt, hogy tanítsanak heti 26 órát *pótlékkal*, vagy heti 20 órát *pótlék nélkül*. Így a főváros érdeke is meg volna védve, meg a tanítóké is.

3. Csak mellékesen említjük meg, hogy a tervezett új rend szerint némi vizsgaszágok is keletkezhetnének. Például: ha III. foku elemi tanítót osztának be a polg. iskolához, ennek összes illetményei 1600 koronát tennének ki, ha elemi segéd-tanítót v. segéd-tanítónőt (ilyen a múlt évben kettő működött a polg. iskolában) ezeké 1200-at; de ha valakit mindjárt a polg. iskolába osztanak be, a nélkül, hogy az eleminél egyáltalában szolgált volna, az 2000 koronát kap. (Ilyen az elmúlt évben 18 volt.)

Erősen bizunk abban, hogy dr. Bárczy tanácsos ur össze fogja egyeztetni a főváros érdekeit és a tanítók érdekeit, mert még eddig minden ujításában megnyilatkozott a jogérzelt és a humanitas. — a.

Még egyszer a Pista gyerek és más is.

— Válasz a feleség válaszára és referáda. —

Kedves Anyjukom!

Ugyan úgy akartam kezdeni, hogy „Asszony te!” de meg gondoltam, nagyon — hogy is mondjam — *unaesthetisch*. Pedig elhiheted, nem ragyogá be az örömmel ékezetes pirja orcáimat, mikor elolvastam leveledet a N. Lapjában. Piros voltam, de a dühtől. (Pedig, és ezt is elhiheted, aznap vizen kívül mást nem is láttam.)

Hogy irsz, azt örömmel látom, legalább addig sem *tracsesolsz*, de hogy engem kritizálj, az, hallod, megis hallatlan. Igaz, *feleségem* vagy, a magad állítása szerint az én *jobbik felem*, de azt meg viszont nem tagadhatod, hogy én vagyok az *erősebbik és okosabbik* fél. Be is bizonyítom, ha nem hinnéd.

Hát először is, asszony, a ki mást kritizálni akar, az tanuljon meg *olvasni*, — érted? — *olvasni*! Mert te egészen mást olvasnál ki levelemből, mint a mit én irtam és így egész okoskodásod hamis.

Én ugyanis nem azt kifogásoltam, hogy Pista a kutyáról is ir mondatokat, de azt, hogy *mindig csak arról ir*. És ez nagy különbség. Aztán paedagogizálsz nekem egy verset a gyerekről, a fogalomról stb. Hidd el, nekem ez már nem ujság, hajdanán én is hallottam erről valamit haragozni. Allításod különben igaz, — légy meg hatva az én nagylelküségemtől, — de azt szeretném én tudni, hogy vajjon honnan vette Pista és még néhány ezer társa a kutyáról való fogalmait; melyek mind ezen mondatban csucsosodnak ki: „A kutya ugat”? Ennyi és nem több. Mondhatom, szép és dicső fogalom.

Az igaz, hogy a nyelvtani kézikönyvben csak ez áll; de hol a *szemléltető oktatás* eredménye, hol van az, a mi az olvasókönyvből

tanulható? Mert azt magad is be fogod látni, hogy a kutyának négy lába van, hogy házi állat, hogy hű és még sok-sok más tulajdonokkal ékeskedik, a miket szépen sorjában leírva újból felidézzük a gyermek agyában a kutya képét. — Ugat is, de nem mindig, például akkor sem, a mikor alszik.

Elveid is vannak, mondhatom, nem örvendek nekik, már eddig is sok volt. Ezek közül egyet határozottan tagadok, azt, hogy a szabadjára bocsajtott gyermek *belegyakorolja* magát az írás mesterségébe. Nem igaz, ha százszor mondod is, mert addig, míg bizonyos szabályok mozgatják a társadalom lendjét, az irásban is bizonyos szabályokat kell szem előtt tartani. Aztán meg gondolkozni is meg kell *tanítani* a gyermeket! Ezt mindenből megtanulhatja, csak sablonos mondatok leírásából nem.

Emlékszel még a Bözsi szolgálóra, a ki maga írástudatlan lévén, hol veled, hol velem olvastatta el leveleit, a melyek mindig így kezdődtek: „Kívánom, hogy ezen pár sor írásom jó egészségben találjon, mert bizony a Matyi szomszéd kitorpte a lábát, a riska meg üszöt ellett, aztán husvétra haza gyűsz-e, mert nagyon várunk, a barackot meg mind elvitte a kései fagy“ — és így tovább. — Jókat neveltünk rajta mindig. Hát lásd ez egyszerű levelek egy *vad zseni* szülöttjei, ezek írója is írhatott valaha mondatokat az ugató kutyáról, a fehér falról stb., azt is tudhatta, hogy mi a főmondat, de azt nem tanulta meg, hogy valaminek csak úgy van értelme, ha összefüggően adják elő. Nem tanították rá. A formákat csak hosszas gyakorlattal lehet elsajátítani; hogy nehezére esik a gyermeknek, az itt számba nem jöhet, muszáj és azzal punktum.

Te a gondolat szabadságának vagy híve, én is, de nem úgy mint te. (Tulajdonképen *gondolkozást* kellett volna írnod, mert ennek van itt értelme.)

A gyermek gondolatai szerte kalandozók, alig lehet őket összerelni; épen ez a terelés a tanítás művészete. Ne írjon ő nekem 10 vagy 20 főmondatot, de koncentrálja gondolatait egy tárgyra; ha ezt megtanulja meg tud állni majdan a maga lábán. Korlátozás nélkül ez nem megy, de hát hol lehet manapság megélni korlátozás nélkül? Hogy mást ne is említsek, ha én nekem véletlenül *esteli* szakülésem van, ugyancsak könyörögnöm kell, a míg eleresztesz; rémképeket, holmi éjjeli kávéházakat, jó madarakat meg mi egymast látsz. Ez is korlátozás, még pedig az *egyéni szabadság* korlátozása. (Ez a dolog ugyan jogi kérdés, a mihez, reményilem, nem értesz, hogy őzinte legyek, én sem.)

Fenti állításomat, olvasási tudományodat illetőleg, legjobban illusztrálja leveled azon passzusa, mely az én kultuszminiszterségemről szól. Dehogy akarok én miniszter lenni, *direktorság*, ez az én álmaim netovábbja. A miniszternek *dolgoznia is kell!* és a fővárosi direktorokat a kik dolgoznak is, az ujjaimon tudnám összeszámolni. Ki tehát a nagyobb ur?! Meg az én honmentő eszmém a fogalmazás reformálását illetőleg. Olvasd csak át újból leveletem figyelmesen, meg fogod benne találni a *vicczet*. Ezt magad is beláthatod, nem értetted meg.

Volt már ugyan rá eset, hogy valamit megérteni *nem akartál*, de, azt hiszem, itt ez az eset nem áll.

Csak még ama reményemnek kívánok kifejezést adni, hogy aligha nem az az X ur ártotta magát megint a mi dolgunkba.

Az irás ugyan a tied, itt ott egy kissé a gondolkozás is rád vall, de néhol még logika is van leveledben. Asszony! hol kerülsz te logikához? Csak nem csaptál fel a filozofia (philosophia) hívének?

Egész leveledből az utolsó mondat nem tetszik nekem, azt mondom, hogy „*kivánsággal*“ várod levelemet. Neked kívánságaid vannak. Láttam az „*Izét*“-t, az asszonynak abban is kívánságai vannak, de félre értik. Csak talán nem te is? (Csak az „*aranyos llus*“ kedvéért néztem meg; tudod nagy tisztelője *voltam* valaha.)

Az új lakásba különben beköltöztem, április közepe óta pakolok hol ki, hol be; azért késett levelem is. Baj nem történt a hurczkodásnál, mindössze az egyik szekrény oldalát verték be és egy pár üveg befőtt törött el, de annak leve sem veszett kárba, oda folyt a fehérenemű közé. A meggy pl. olyan szépre festette egyik fehér ingem jobb felét, hogy mikor ezt felvéve megjelentem az iskolában, a mi *házi dendinket* majd megette az irigység, hogy megelőztem őt a divatban.

Az élet különben az új lakásban eléggé *mozgalmas*. Különösen éjjel. Ha egész éjjel nem égetek lámpát, nem tudok aludni, lámpafénynél meg megest nem tudok aludni, így nappal alszom.

Megragadom különben az alkalmat, hogy a „Budapesti Tanítótestület“ igazgatótanácsának második üléséről is beszámoljak. Az ülés május 22-én pont 9 óraker (reggel) kezdődött. Paprikás volt a hangulat kezdetben. — A kőbányaiak behozták a maguk torszalkodását az igazgatótanács elé és erősen villogtatták harezai bárdjaikat. Különösen Minke mutatta be magát új szerepben — kuruczna. A dolgot hamarosan elintézték és napirendre tértek fölötte, pedig kár volt, olyan érdekes a veszekedés. Aztán referált az elnök, referált a titkár, ez utóbbinak a referádája különben olyan dióhéjban volt előadva, hogy igazán kár is volt megirni. Szó esett megint a tagdíjakról, az Országos Bizottságról stb. (lásd előbbi levelem erre vonatkozó részét) megint oda lyukadtunk ki, fizetünk és belépünk — ha lesz miből.

Dorogsághy Dénesné mondott egy programbeszédet, azután megválasztották Halász Saroltát az „*ovónői érdekcsoport*“ elnöknőjének.

Megint titkári jelentés, a melyből kitűnt, hogy az lemondott, ezt megválasztották stb.

Végre a szaktanításra vonatkozó véleményeket ismertetve fél 11 óraker rátértünk a memorandumra. Faradságos nehéz munkát oldott meg Bardócz, de igen szépen. A memorandum megérdemli, hogy mindenki elolvassa. Ha megjelenik, neked is elküldöm.

Trajtler tételei megbuktak, de a helyettük beküldött indítványokat nem közölték. Miért? kérdem én és még néhányan.

Hosszabb vita fejlődött a nyugdíjszabályzatra vonatkozó tételek körül. A VI. és VII. kerületi körök Hajós teteleit mellőzni kívánták és azt akarják, hogy olyan ellátást kapjanak a főváros tanítói legalább is, a milyent az államiak kapnak. Őszinte kemény véleményt mondtak,

Somogyi szokása szerint ráduplázott. Az előbb oly heves kurucz Minke a Pató Pál-féle elmélethez fordult, hogy ráérünk arra még, mert hátha megharagszanak odafent. Ugyanigy az öreg Somlyay bácsi, Bardócz is az öregek közé állt, — különben öreg is lehetett, a haja színét nem lehetett megállapítani azért, mert nincs, — de leszavaztuk őket.

Agyonbiráltak két rejtett tehetséget, Madarász Laczi készült is felolvasni a hosszú bírálatot, de kifogytunk az időből. Kár volt, hogy nem hallhattuk az egész tanulmányt, mert érdekes az is, a mikor valakit ütnék és az illető nem is ordíthat a maga jóvoltáért.

Indítványok is voltak, de azokkal csak kutyafuttában végeztek. Ime rövid vonásokban az ülés lefolyása, de kínos volt végig ülni, fél 1 rég elmúlt, mikor eltávoztunk. — Rövidebben is lehetett volna végezni.

Ha ezentul ritkábban kapnál levelet, tudd be annak, hogy kiránduláson leszek, még pedig hivatalból — szabad időmben. Csak ugy ne járjunk ezekkel a kirándulásokkal, mint az a postás, a ki este sétálni ment egész napi lótása-futása után. Ekkor ugyanis a maga jószántából ment, míg nappal muszáj volt. De erről majd bővebben írok legközelebb.

Csókol szerető férjed *Achilles.*

N. B. Csak julius elején jövök, addig „előszoba-járnom“ kell, sokan vagyunk a direktori állásokra és olyan kevés a — fóka.

Öllelek.

A másodlat hitelül:

—x.—

Az Országos Bizottságból.

Kimutatása

azon összegeknek, melyek folyó 1902. évi május hó 11-étől junius hó 19-dikéig a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának“ pénztárába befolytak:

		kor.	fill.
Május	11. Az „Aradvidéki Tanítóegylettől“ 1902. tagdija	40	—
„	31. A „Balogvölgyi ág. hitv. ev. Tanítóttestületől“ egészen 1902-ig bezárólag	11	—
Junius	4. A „Pécsi Tanítóegylettől“ 61 tag után 1902-re	12	80
„	7. A „Pápai ev. ref. Tanítóegyesületől“ 1902-re	9	—
„	11. A „Somogy megyei Tanítóegylettől“ 1902-re	20	40
„	15. A „Soproni alsó ev. egyházm. Tanítóegyesületől“ 1901-re	6	—
„	16. A „Zalamegyei ált. Tanítóttestületől“ 1902-re	56	—
„	19. A „Pozsonyvárosi Tanítóegyesületől“ 1902-re 30 tag után	6	—
	Összesen	161	20
A 18. számban volt kimutatva		886	40
	Főösszeg	1047	60

Budapest, 1902. évi junius hó 19-én.

Kurz Sámuel,
a M. T. O. B. pénztárosa.

Három tanárgyűlés.

I.

A gymnásiumiak az első. Mert először gyűléseztek s mert ők tanítják az urak gyermekeit.

Ezek a tanárok Szabadkán gyűléseztek; a trojanicza városában (a ki nem tudná, mi az a trojanicza, kérdezze meg *Zsedényi* kollegáinktól). Elég sokan voltak s elég érdekesen és okosan tárgyaltak. Ha valami protodirector calculust írna nekik, megkapnák a jót.

Elnökül *Beöthy Zsolt* szép beszéddel nyitotta a gyűlést, melynek lényegét ebbe a mondatba foglalta: magyarságunk értékét műveltségünk adja, műveltségünk értékét pedig magyarságunk. Utal *Széchenyi* paedagogiájára. Jellemző, hogy a paedagogusok csak a nem paedagogusoknál találhatnak paedagogiát!

Alexander Bernát arról tartott előadást, hogy a reáliskolák francia helyett angolt is tanítsanak. (Nem volna jobb, ha a középiskolák pl. olvastatnának magyarul?).

Toncs Gusztáv a rendtartás, fegyelmi intézkedéseiről beszélt. Ugy találja, hogy a rendtartás fegyelmi intézkedései hézagosak, részben az ujkori paedagogiával ellenkeznek s a középiskolai neveléshez elégséges támogatást nem nyújtanak. Az előadó indítványozni szándékozik, hogy a tanáregyesület a kérdésnek kellő előkészítése és előleges megvilágítása után hasson oda, hogy a miniszterium adjon ki egy a középiskolai nevelés egész körét (a fegyelmezést is beleértve) magában foglaló, gyakorlati irányu rész etes utasítást, mint a minőt már kiadott a régibb és most kiadni készül az új tantervhez.

Nagyérdékű a *Kemény* Ferencz előadása, melynek pontjai:

I. Bevezetés. *a)* A tanári lelkiismeret fontossága: kihat az ifjúságnak egész jövőjére; a milyen az iskola (értsd: tanárság), olyan a társadalom. *b)* Ez a legintenzívebb, legsürgősebb belső reform.

II. A tanári lelkiismeret lényege. Van-e külön tanári lelkiismeret? (van). Kiben nyilatkozik ez meg? (az iskolában: tanítás, nevelés, az iskolán kívül továbbképzés).

III. A tanári lelkiismeret nemei. Annyi részből tevődik össze, a hány a kötelessége (iskola, tudomány, társadalom).

IV. A tanári lelkiismeret feltételei, *a)* belsők: hivatásszeretet, továbbképzés, *b)* külsők: ellenőrzés és felügyelet, erkölcsi és anyagi elismerés.

V. A lelkiismeretes és a lelkiismeretlen tanár képe.

VI. A tanári lelkiismeret megrontói és veszélyei, *a)* veszélyek: mellékfoglalkozás, anyagi gondok, *b)* kísértések: tanári függetlenség, hiányos felügyelet, visszaélések, *c)* egyéb okok: a mai kor és viszonyok nem kedveznek a lelkiismeretes kötelességteljesítésnek és a zajtalan, önfeláldozó munkának, a felső hatóság nem igen tesz különbséget, az eredmény az egyénnre egy.

VII. Eszközök és módok a tanári lelkiismeret ébrentartására és mélyítésére. *a)* szigorubb és szakszerű felügyelet az igazgatók és főigazgatók részéről, *b)* buzdítás a továbbképzésre: szünidei tanfolyamok stb., *c)* külső: erkölcsi elismerés és kitüntetés, belső: anyagi jutalom, előléptetés.

VIII. Befejezés. Egyéni érdekeitől eltekintve is, a magyar tanárságnak leghazafiasabb kötelessége és tette: A lelkiismeretes munka az iskolában.

Ennyi történt július 3-án (meg egy jó ebéd). 4-én folytatódott a gyűlés.

Endrei örömmel üdvözi a magyar nyelv és irodalom új tanítás-tervében foglalt üdvös újításokat, különösen azokat, a melyek az irodalmi tanítás súlyát az iskolai és házi olvasmányokra helyezték át és a tanulók szó- és írásbeli előadó képességének fokozását czélozzák. Ez idő szerint azonban még sok akadályt lát, a mely e fontos czélok elérését megnehezíti.

A főbb nehézségek a következők: 1. Nem áll módunkban az előírt becses magánolvasmányokat a tanulók kezébe juttatni. 2. Nem állnak rendelkezésünkre magyarázatos kiadások. 3. Az írásbeli dolgozatokat jelen viszonyaink között nem tudjuk eléggé gyümölcsözővé tenni. 4. Az alsófoku magyar nyelvtanítás nem áll eléggé az irodalmi cél szolgálataiban. 5. Nincsenek vezérkönyveink az olvasmányok tárgyalásához, sem kánonunk a szaválás irányítására. 6. A vegyesajku iskolák növendékeinek nagy része ugyanazon kézikönyvekből kénytelen a magyar nyelvet tanulni, mint a tősgyökeres magyar fiuk. 7. A görögpótló irodalmi anyag magyar irodalmi része nem áll irodalmi színvonalon. 8. Az olvasmányanyagot eddig nem hoztuk kellő kapcsolatba a külföldi nagy irodalmak megfelelő remekműveivel. 9. Nincsenek egységes műkifejezéseink. 10. Nincs organumunk, a mely a magyar nyelvnek, mint a magyar iskola legfontosabb tárgyának, tanítását tüzetesen és kizárólag szolgálná.

E bajok orvoslására a fölolvadó a közetkező javaslatokat teszi: 1. Főlkérendő a magas tanhatóság, hogy azon irodalmi műveknek kiadási jogát, a melyek az új tanítási tervben iskolai és magánolvasmányokul vannak kijelölve, az illető kiadóktól megszerezze. 2. Pályázat vagy megbízás ulján gondoskodni kellene irodalmi kommentárok létrejöttéről. 3. Egy tanárra ne halmozzanak sok irkajavitást. 4. Az alsófokon csak magyar anyanyelvű tanár tanítsa a magyart. 5. Vezérkönyveket adjanak ki a tanárok számára utmutatóul. 6. Végrehajtandó egy 80-as évek végén tartott főigazgatói értekezletnek azon határozata, mely szerint a vegyesajku iskolák alsó osztályai számára külön magyar nyelvi kézikönyvekről kell gondoskodni Vegyes ajku iskolában mulhatatlanul magyar anyanyelvű tanár tanítsa a magyar nyelvet. — 7. A görögpótló irodalmi kézikönyvek magyar irodalmi olvasmányai nagyon megválogatandó. A műfajok tárgyalásával kapcsolatban vagy az egyes magyar művek értelmezése alkalmával a világirodalom azon kiváló remekirói és remekművei is megismertetendők, melyek a magyar remekirókra hatással voltak. 9. A már régóta tervbe vett műkifejezés-gyűjtemény magyar nyelvi része sürgősen közrebocsátandó. — 10. A magyar nyelvtanítás minden ágának előmozdítására okvetlenül kell egy speciális folyóirat.

Négyessy László propagálta ezután az alakítandó Magyar Nyelvtársaságot, a mely a természettudományi tarsaság mintájára a laikus

közönséget is a maga körébe vonná. A közgyűlés helyesléssel kísérté Négyesy fejtegetéseit.

Végül *Bleyer* Jakab »A gymnásiumi német nyelvtanítás módszere és feladata« című előadásában állást foglal az új vagy direkt módszer ellen. Nem polemikusan, hanem tárgyilagosan bírálja az új módszert és igyekszik kimutatni, hogy igazságtalanul támadták a „régí módszert“ (ezen az illetők Kármán módszerét értik) és lélektani alapon kifejti, hogy a mi jó van az új methodusban, azt a Herbert-féle tudományos paedagogiából kölcsönözték, a mi pedig igazán új, az nem egyezik a gymnázialis nevelés feladatával, a gymnáziumi német nyelvtanítás céljával. — Törekvése az előadónak, hogy a paedagogiából kiszorítani segítsen minden reklámszerű eszközökkel és frázisokkal dolgozó, idegenből hozzánk átsapott áramlatot, hogy immár meglevő, ugyanis csekélyszamu tradícióink a paedagogia terén meg ne bolygattassanak, hanem ápoltságosnak és magvetőjüknek és a tudományos paedagogiának szellemében fejlesszessenek.

Irodalom.

— **Martits Rozina:** A XX. század asszonya. Budapest 1901. Lampel könyvkereskedése. — Igen tartalmas kis könyv. Az asszony felszabadításaért küzd. Nem erőszakkal, nem nagyhangu frázisokkal, hanem meggyőző erővel. A könyv írója éles elméjű, okos és jó asszony, a ki a nő felszabadítását nem abban látja, hogy legyen szabad, a nőnek is pipálni és nagyokat inni (büntetlenül), hanem abban, hogy a nő természetes képességei a megfelelő helyeken érvényesülhessenek. A ki ezzel a nagy kérdéssel foglalkozik, ne mellőzze a *Martits Rozina* okos és kedves könyvét.

— **Az akarat embertani és neveléstani szempontból.** Irta *Lederer* Ábrahám. Ára 60 fillér. Bpest, 1902. Lampel könyvkiadó cég bizománya. A tanítók fáradhatatlan öreg tanítója ismét egy igen értékes tanulmányt gazdagította a magyar paed. irodalmat. Ez a tanulmány is, miként a többi, a melyet Lederer közrebocsátott, széleskörű tanulmányozásnak, gazdag tapasztalásnak és mélyre törekvő gondolkozásnak eredménye. Lederer a nevelésnek ezt az egyetlen nagy kérdését a modern psychologia alapján tárgyalja. Minő szellemben, kitűnik ebből a mondatából: „... a szabadakarat önámítás.“ L. a determinismus alapján áll. Mi ugyan nem vagyunk a nagyérdemű szerzővel egy nézetben, azt azonban készséggel elismerjük, hogy az akarat problémájának megoldása érdekében a szerző következetesen halad a választott uton. A minden tekintetben érdekes mű jellemzésére ime egy kis idézet: „A determinisztikus nevelő az emberi cselekményeket, mint az ember érzelmei, képzetei, téveszméi, kényszerképzetei eredményének, okozatoknak tekinti és azokat ismét mint a léleknek és az agynak eredményét. A determinismus barátja elismeri, hogy a causolítás törvénye a szellem világában is uralkodik. Ha a nevelő tehát akarja, hogy növendékének tettei *megfontoltak, tettetésnélküliek, gyorsak, lelkesültek, erkölcsösek* legyenek, akkor törekednie kell, hogy *képzeiteik és érzelmeik szintén világosak, igazak, gyorsak, melegek* stb. legyenek“.

— **A Magyar Könyvtár** most megjelent juniusi sorozata újra több értékes füzettel gazdagította a kiváló gyűjteményt. A 291. szám *Jókai Mór*: Petőfi Sándorról című füzete. Összegyűjtve vannak benne Jókainak Petőfi Sándorról írott visszaemlékezései, a melyek eddig csak újságokban elszórva jelentek meg az ötvenes évek eleje óta, s a melyek most így egy füzetben kétségtelenül nemcsak mint olvasmányok érdekesek, hanem egyúttal egy új Petőfi-biográfiának egyik forrásmunkáját fogják képezni. A füzetet Várdai Béla állította össze, ő látta el jegyzetekkel, s a füzethez bevezetést is írt a Jókai és Petőfi közti viszonyról. — A 292. szám *Ignotus*: Változatok a G-húron címmel a modern magyar irodalomnak egyik értékes művelőjét mutatja be. — A 288. — 289. számú kettős füzet a Magyar Könyvtár új magyar Shakespeare-jét gazdagítja a Romeo és Julia új fordításával, a melyet *Telekes Béla*, készített a legújabb szövegkritika felhasználásával. — A Magyar Könyvtár egy-egy száma 30 fillér. Ugy egyes füzetek, valamint a gyűjtemény eddig megjelent összes füzetei megrendelhetők egyszerre részletfizetésre is a kiadócégnél, a Lampel-Wodianer-féle udv. könyvkereskedésben, VI., Andrassy-út 21. szám.

VEGYESEK.

— **Helyettes szerkesztő** Lapunk fel szerkesztője pár heti szabadságra ment. Julius hó folyamán Szabó B. László, az *Otthon* főtájkára helyettesíti, kinek kezébe a kéziratok az Otthonba (Budapest, József-körút 8) küldendők.

— **Okos szó.** A múlt hó végén szülői értekezlet volt a minta-gymnásiumban, a mely alkalommal arról volt szó, „mit tehet a szülő arra nézve, hogy a tanulók házi olvasása kiegészítse az iskolai nevelést?“ (Azaz, hogy a szülei ház pótiskola legyen!) — A kérdés kapcsán egyik tanár (kár, hogy ki nem írták a lapok a nevét) azt az okos észrevételt tette, hogy nem kell nagy különbséget tenni szülők és gyermekek olvasmánya között, s a külön ifjúsági irodalom jóformán fölösleges; *előre a gyermeknek csinált irodalom csekély értékű*: nagy emberekre gyermekforokban nem a gyermek-könyvek, hanem a jeles írók hatottak. Ezért legjobb az olyan családi könyvtár, melyből gyermek és felnőtt egyaránt merithet.

— „**Tanügyi reformok**“—ról szól a papíros harsona, olyanokról, a melyek a főváros népoktatását volnának hivatva javítani. Ezek a „reformok“ azonban egészen a bizonytalanság ködébe vannak burkolva. A misztikus ködből csak a *takarékosságot* látjuk kibontakozni, a mi ugyan szép polgári virtus; de hogy reform volna és pedig a főváros népoktatását előre vivő reform, azt mi belátni nem tudjuk.

— **290 szám a Magyar könyvtárban.** Izléses katalogusa jelent meg most ennek a kiváló gyűjteménynek. A jegyzékben meg van az eddig megjelent 290 szám szám-szerű sorrendben, s azonkívül szakok szerinti összeállításban is, hű tükrét nyújtva a vállalatban megjelent magyar és külföldi irodalmi műveknek. A jegyzék minden könyvkereskedésben ingyen kapható.

Tartalom.

Képesítő. — Féláru menetjegy. — A nyelvtanítás anyaga és külföldi tanmenet az elemi iskolában. — Az iskolás gyermek erkölcsi védelme. — 72.00 korona megtakarítás. — Még egyszer a Pista gyerek és más is. — Az Országos Bizottságból — Három tanárgyűlés — Irodalom. — Vegyesek.